

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARI O'RTASIDA YUZAGA
KELADIGAN KONFLIKTLI VAZIYATLAR HAMDA ULARNING
YECHIMINI TOPISHDA PEDAGOG MAHORATI**

Nurmatova Mohlaroyim Zarip qizi

Toshkent ijtimoiy innovatsiya universiteti
o'qituvchisi

Tel: +998917792629

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13693450>

Annotatsiya: boshlang'ich sinf o'quvchilari orasida konfliktli vaziyatlar o'quv jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Ular ko'pincha yoshlarining emosional, ijtimoiy va kognitiv rivojlanishi bilan bog'liq bo'ladi. Konfliktlarning asosiy sabablari orasida shaxsiy farqlar, resurslar uchun raqobat, va kommunikasiyadagi muammolar mavjud. Ushbu konfliktlarni boshqarish va hal qilish uchun pedagogning yuqori mahorati zarur. Mazkur maqolada yuqorida keltirilgan masalalar yuzadidan aniq dalillar keltirilgan.

Kalit so'zlar: konflikt, empatiya, tushunish, resurslar o'rtasida konfliktlar, tashqi, ichki konfliktlar, konstruktiv tizim, ochiq muloqot.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida uchraydigan konfliktli vaziyatlar bir necha turga bo'linishi mumkin. Bu vaziyatlarni to'g'ri aniqlash va ularga mos ravishda yondashish muhimdir. Quyidagi turlarda uchraydigan konfliktlarni ko'rib chiqish mumkin:

1. Shaxslararo konfliktlar. O'quvchilar o'rtasida yuzaga keladigan nizolar, masalan, do'stlar o'rtasida tushunmovchiliklar yoki qarama-qarshiliklar.
2. Guruhi ichidagi konfliktlar. Bir guruh yoki jamoa ichida yuzaga keladigan nizolar, masalan, guruh ishida kelishmovchiliklar yoki bir-birini tushunmaslik.
3. Tashqi konfliktlar. O'quvchilar va ota-onalar yoki o'qituvchilar o'rtasida yuzaga keladigan nizolar. Bu odatda ta'lim uslubi, baholar yoki o'quv jarayoni bilan bog'liq masalalarda bo'ladi.
4. Ichki konfliktlar: O'quvchilarning o'z ichki his-tuyg'ulari yoki qarashlari bilan bog'liq muammolar. Misol uchun, o'quvchi o'zining yomon baholari yoki sinfdagi o'zini noqulay his qilish.
5. Resurslar o'rtasidagi konfliktlar: Resurslardan foydalanishdagi nizolar, masalan, o'quv materiallari, o'yinchoqlar yoki sinf jihozlari uchun kelishmovchiliklar.
6. Xatti-harakatlar konfliktlari: O'quvchilarning bir-biriga nisbatan xatti-harakatlari, masalan, jismoniy zo'ravonlik yoki qo'pol so'zlardan kelib chiqadigan nizolar. Har bir turdagi konfliktlarni aniqlash va ularni hal qilish

uchun to'g'ri pedagogik uslublarni qo'llash, o'quvchilarga muammolarni konstruktiv ravishda hal qilishni o'rgatish muhimdir. O'quvchilar o'rtasida yuzaga keladigan konfliktlar ko'plab sabablarga ko'ra sodir bo'lishi mumkin. Ular quyidagi turlarga bo'linadi:

1. Raqobat va jarlik: Ba'zi o'quvchilar o'zaro muvaffaqiyatni yoki e'tibor uchun raqobatlashishi mumkin. Bu, ayniqsa, sport yoki o'quv yutuqlari bilan bog'liq bo'lishi mumkin.
2. Shaxsiy farqliliklar: Har xil shaxsiyatlar, qiziqishlar yoki qoidalar o'rtasidagi farqlar nizolarni keltirib chiqarishi mumkin. Masalan, bir o'quvchi o'zining idealiga muvofiq bo'lmagan xatti-harakatlarga nisbatan noxushlik bildirishi mumkin.
3. Do'stlik va guruhlar: Do'stlar o'rtasidagi nizolar yoki guruh ichidagi konfliktlar yuzaga kelishi mumkin. Bu, guruhning tashkiliy muammolari yoki individual xohishlar o'rtasidagi qarama-qarshiliklardan kelib chiqadi.
4. Agar o'tkazilgan qarorlar: O'quvchilar o'rtasida qabul qilingan qarorlar yoki qoidalar yuzasidan kelishmovchiliklar. Masalan, bir o'quvchi guruh ishida qabul qilingan qarorlar yoki qoidalar bilan rozi bo'lmasligi mumkin.
5. Xatti-harakatlar va xulq: Jismoniy yoki emosional zo'ravonlik, qo'pol so'zlar yoki boshqa noqulay xatti-harakatlar o'rtasida yuzaga keladigan nizolar.
6. E'tibor va muhabbat: Ba'zi o'quvchilar o'qituvchilar yoki ota-onalardan ko'proq e'tibor yoki mehr kutishi, buni olishda boshqalardan oldin turishga intilishi mumkin, bu esa o'zaro nizo keltirib chiqaradi. Bu konfliktlarni hal qilishda pedagogik strategiyalarni qo'llash orqali muammoni hal qilish va ijobiy muloqotni rivojlantirish muhimdir. Pedagoglar o'quvchilarga samarali muloqot va nizolarni hal qilish bo'yicha ko'nikmalarni o'rgatishlari zarur.

Pedagog mahorati boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashda muhim ahamiyatga ega bo'lgan bir qator ko'nikma va qobiliyatlarni o'z ichiga oladi. Ushbu mahoratlarni rivojlantirish va qo'llash pedagogik jarayonni yanada samarali va qulay qilishga yordam beradi. Pedagog mahoratining asosiy jihatlari quyidagilar:

1. Empatiya va tushunish. O'quvchilarning hissiyotlarini va ehtiyojlarini tushunish, ularni tinglash va qo'llab-quvvatlash. Bu ularga qo'llab-quvvatlash va ishonch hissini yaratadi.
2. Ochiq muloqot. Samarali muloqot o'rnatish va o'quvchilar bilan ochiq, tushunarli suhbatlar o'tkazish. Konfliktlarni hal qilishda ochiq va aniq fikrlarni almashish zarur.

3. Samarali rahbarlik. O'quvchilarga o'zini tutish, guruh ichida muvozanatni saqlash va ijtimoiy qoidalarni o'rgatishda rahbarlik qilish. Bu o'quvchilarga qanday xatti-harakatlar to'g'ri va noto'g'ri ekanligini tushunishga yordam beradi.

4. Mas'uliyatli qaror qabul qilish. Konfliktli vaziyatlarda adolatli va oqilona qarorlar qabul qilish. Har bir o'quvchining nuqtai nazarini inobatga olish va muammoni holatga qarab hal qilish.

5. O'rnak bo'lish. O'z xatti-harakatlari va munosabatlari bilan o'quvchilarga yaxshi o'rnak ko'rsatish. O'quvchilar pedagogning xatti-harakatlari orqali to'g'ri va noto'g'ri xulqni o'rganadilar.

6. Konstruktiv tizim. O'quvchilarga konfliktlarni hal qilishda konstruktiv yondashuvlarni o'rgatish, muammolarni birgalikda yechish va jamoaviy ruhni rivojlantirish.

7. Yordamchi resurslardan foydalanish: Zarur bo'lsa, psixologik yoki boshqa mutaxassislarining yordamidan foydalanish. Bu o'quvchilar uchun qo'shimcha yordam va resurslarni taqdim etish imkoniyatini yaratadi.

8. Doimiy takomillashtirish: Pedagog o'zining metodik va pedagogik bilimlarini doimiy ravishda yangilab, o'z faoliyatini yaxshilashga intilish.

Bu mahoratlarni rivojlantirish pedagogik ishning sifatini oshirish va o'quvchilarning ijtimoiy, emotsional, va akademik rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun zarurdir. Pedagogning mahorati, konfliktlarni boshqarishda, muammoni samarali tahlil qilish, kommunikatsiya va liderlik qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Ularning muhim vazifalaridan biri – o'quvchilarga konfliktlarni ijobiy va konstruktiv yo'l bilan hal qilish ko'nikmalarini o'rgatishdir. Yakuniy nuqtai nazardan, boshlang'ich sinf o'quvchilari o'rtasidagi konfliktlarni boshqarish pedagogning professional mahorati va tajribasiga bog'liq. Pedagoglar bu vazifalarni muvaffaqiyatli bajarish orqali, o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga va sinfdagi ijobiy muhitni saqlashga yordam beradilar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Pedagogika nazariyasi va amaliyoti" — M. M. Kolyagin (2010).
2. "O'qituvchining psixologik tayyorgarligi" — T. A. Luchko (2007).
3. "Sinfdagi konfliktlarni boshqarish" — N. V. Klyuchareva (2015).
4. "Boshlang'ich ta'lim metodikasi" — M. N. Vekshin (2009).
5. "Pedagogik konfliktologiya" — S. A. Karpov (2012).
6. "Emotsional-intellektual rivojlanish: boshlang'ich sinfdagi muammolar va yechimlar" — V. P. Kozlov (2018).

